

Nagyidő jöttek...

Melyik is a legnemesebb, legjellemzőbb emberi vonás? — kérdezzük nem-ritkán szóban vagy írásban, s elmélkedünk, töprengünk a kérdés fölött. Ki-ki a maga módján válaszol, s az önfeláldozást, az anyai szeretetet éppúgy vallják sa-játosan emberi vonásnak, mint az előrelátást, a gondolkodni tudást vagy a meg-bocsátást.

Napjainkban, amikor az ország lakossága ádáz küzdelmet vív az elszabadult vizekkel, a helytállás különösen értékes emberi tulajdonságnak bizonyul.

A válságos órákban, a kritikus pontokon a helytállás minden módjával, fa-jával, fokával találkozhattunk. Láthattuk minden megnyilvánulási formáját. En-nek a helytállásnak tartalma van, intenzitása, magas fokú erkölcsi töltete.

Mindenekelőtt szocialista tartalma van.

Az elvadult elemi erőkkel szemben szocialista építésünk, több évtizedes tár-sadalmi-politikai-gazdasági küzdelmünk gyümölcset, szocialista rendünk vívmányait védjük a pusztulástól, a leromlástól, sok esetben a megsemmisüléstől. De szo-cialista tartalmú e helytállás abban a tekintetben is, hogy egy szocialista ország honpolgárai állnak a gátakon. Olyan emberek, akik már nem szembenálló tár-sadalmi osztályok egyedei, nem egymásra acsarkodó különböző rendek, ér-dekcsoportok, pártok, hanem a sokoldalúan fejlődő, de az egységesség felé ha-ladó társadalom tagjai, testvéri dolgozó osztályok fiai és lányai, s ezen az alapon helytállásuk, egymást segítségük erősebb, fokozottabb. De hagyományosabb is; mert eltekintve a régmúltos történelmi gyökérettől, mai rendszerünkben a dolgozók egy-más-támogatása, közös helytállása köznapi szokás, jelenünk legvalóbb valósága.

Ennek a helytállásnak hazafias tartalma van. Hazánkat védjük, ennek az országnak, egész népének alkotását. Annak a civilizációnak az anyagi értékeit, amelyet századok és ezredek ota ezen a földön hoztak-hoztunk létre, annak a kultúrának a tárgyi alapjait óvjuk, amelyet nemzedékek és népek, népcsoportok sora ápolt, fejlesztett itt. És megnyilvánulhat ez a hazafiság kiskörű szülőföldsze-retetben, utcamentésben, üzemoltalmazásban, faluféltésben, hajlékbástyázásban; lé-nyege e tájék becsülése, e vidékhez való ragaszkodás, ennek a hazának a gondjá-ból, megpróbáltatásából részt kérő iparkodás.

Helytállásunk mélyiségesen humánus.

Alapja az a majdnemhogy természetünkké vált emberi érzés, hogy szánjuk, sajnáljuk a bajba jutottat, és erőnkhez mérten igyekszünk segíteni rajta. Igyek-szünk... Hanem az igyekezet foka, ereje, hatékonysága, intenzitása különböző le-het. Az a katona, aki életét kockáztatva gyermeket, öreget, beteget ment ki az elárasztott házból, az a jószággondozó, aki lélekjelenléte árán egész nyáját, mé-neseket, csordákat ment meg az istállóban-rekedéstől, a lánchoz kötött megfulla-dástól vagy az elsodortatástól, az a munkás, aki két-három váltásban is bent ma-rad a pékségben, és negyvenfokos hőségben dolgozik kényszerűen hiányzó tár-sai helyett, s kenyeret süt, hogy biztosítsa mindenkinek a betevő falatot, nos, az túljutott már a szánakozáson, az egyszerű megindultságon: a cselekvő humanizmus jegyében áll helyt, tevőlegesen segít, és erejét megfeszítve küzd.

Van ebben a helytállásban valaminő sajátos szolidaritás: a dolgozók szoli-daritása.

Olyan magatartás ez, amelynek gyökerei messzire nyúlnak vissza, még a régi világba, amikor a dolgozók legnagyobb kincse a szolidaritás volt, amikor magukra-hagyottságukban a nagykapitalistákkal, a földesurakkal, a katonasággal, a min-denható állammal szemben csupán egymástól kaphattak segítséget. Mélyen gyö-kerezett ez az érzés minden földművesben, minden munkásban, sok kisiparosban és értelmiségiben. A fölszabadulás után azonban a dolgozók szolidaritása gazda-godott, bizonyos jelentésváltozáson ment át. Elsősorban az új rend kialakítására,

megvédésére, fejlesztésére irányult, s ez a régi és új ötvözetű tartalom egyaránt dolgozik most a helytállóknban.

A helytállásnak erkölcsse van.

Egyszerűen fogalmazva: abban az érzésben, álláspontban, vélekedésben nyilvánul meg, hogy nem tisztességes dolog télenkedni, közömbösen szemlélődni vagy éppen félreállni, amikor mások bajban vannak. És ez az érzés, ez a vélekedés nagyon fontos, nagyon jó, mindennemű helytállás-erkölcsnek nélkülözhetetlen alapja. Hanem a töltések és gátak védelmének szervezettsége, a közlekedés vagy a villanyhálózat helyreállításának gyorsasága, a teljes érébe vagy már túlérésbe jutott gabona mentésszerű aratása arra vall, hogy egy mélyebb töltésű, tágabb alapozású erkölcs nyilvánul meg a mostani helytállásban: a hősiesség. Lehet, hogy egyesek számára már avitt ez a kifejezés, hangzása tompa, külleme pedig kopottas. Mégis, fénye most gyakran föl-fölvillan, mi több, ott izzik a javakat és életeteket mentők cselekedeteiben, s nagyon sok tett, nem egy kiemelkedő teljesítmény megvilágítására az egyedüli alkalmas fogalom. És tegyük hozzá: ez a tömegméretekben jelentkező hősiesség nálunk természetes történelmi jelenség. Múltunk a bizonyosság rá, hogy nagy megpróbáltatások, szorító helyzetek, kataklizmák esetén az ország sorsa azon múlott, hogy a tömegek helytállása miféle erkölcsön alapul, milyen etikai töltést hordoz. És tudott dolog, hogy ha a helytállás — lett legyen szó fegyveres harcról, munka-erőfeszítésről avagy áldozathozatalról — a tömeges hősiesség fokozódott, akkor megmentette az országot. Napjainkban pedig sok minden arra vall, hogy ilyenféle helytállásnak vagyunk a tanúi: ezt bizonyítja Arad megmentése éppen úgy, mint az, hogy a legsúlyosabban érintett városokban, falvakban is megszakítás nélkül biztosították az ivóvizet és az alapvető élelmiszereket, a megelőző védőoltást vagy a gyógykezelést.

Végösszegezeként pedig elmondható, hogy e helytállás lényegében véve politikai alapállás is. Sőt, mindenekfölött az. Mert az előntött búzaföldön és az eliszaposodott üzemi csarnokban éppen úgy, mint a gátakon, politikai hadállásainkat védelmezzük. Hogy a gazdaság és a politikum között milyen szoros az összefüggés, azt nem szükséges bővebben fejtegetni: megértette ezt minden katona és dolgozó, valamennyi diák és valahány rendű-rangú ember, aki ma felfokozott erőfeszítést fejt ki. Megértették pártunk főtítkáranak fölhívásából, megértették az iskolában, tanfolyamokon, szemináriumokon tanultakból, de megértették élettapasztalatukból is. Megértették, hogy a gyárak iparosítási politikánk létesítményei, a lakótelepek a népjólét igen fontos elemei, az iskolák, a diákoththonok, színházak és könyvtárak művelődéspolitikánk alapjai, s megmentésük révén biztosíthatjuk megélhetésünk további javulását éppen úgy, mint nagyszabású kulturális, közoktatási elgondolásaink valóra váltását.

A helytállás mögött magatartás rejlik.

A helytállás etikai habitus kérdése. Ne feledjük, nem mindenkit sújt az áradat, belvíz vagy földcsuszamlás. És nem mindenkit mozgósítottak, vezényeltek, irányítottak a védelmi vonalakba. És nem mindenki volt érdekelt közvetlenül a gátak megóvásában, a töltések erősítésében, az árhullám levonulásában. Mégis sokan, sokan serénykedtek, megfeszítetten küzdenek a kritikusz pontokon. Dolgoznak. Mert bennük is dolgozik valami, amit lehet felelősségérzetnek, kötelességtudatnak, honpolgári öntudatnak vagy más egyébnek nevezni, a lényeg azonban az, hogy emberi tartásmód, elkötelezettség, de úgy is mondhatni, lelki nagyság áll mögötte.

A legnehezebb helyeken sok a fiatal. Erről bárki meggyőződhetett, akár a helyszínen — folyók partján, előntött lakótelepeken, víztől körülzárt falvakon, többváltásos üzemi munkában —, akár a tévében közölt képek alapján. Katonák, ifjúmunkások, diákok, falusi lányok, marokszedő menyecskek mind-mind keményen dolgoztak.

Ez csak természetes — mondhatnók. Elvégre az ifjúság erős, a fiatal bírja inkább a vízbenállást, akárcsak a tűző napot, s eszerint kötelessége is az első sorokban küzdeni. Tudvalevő azonban, hogy nem pusztán testi erőnlétről van szó. Sokkal inkább arról, hogy a fiatalok az iskolában és a hadseregben, a KISZ keretében, gyárakban vagy a termelőszövetkezetben, megannyi munkaközösségben, lakótelepen, utcában, pionírtáborban vagy más emberi csoportban megtanulták, mi a szolidaritás, mi a segítségnyújtás, milyen alapvető emberi kötelesség védelmet nyújtani a védteleneknek, óvni a közvagyonot éppen úgy, mint az egyszerű ember egész életén át összekuporgatott ingóságait vagy családi hajlékát. Bebizonyították, hogy van bennük bátorság és áldozatkészség, hogy nagy erőfeszítésre, elszánt küzdelemre képesek.

Szép a helytállás, szép... Szép a hősiesség, szép... Szép az áldozatkészség is, szép...

De a megelőzésre is van lehetőség. Sok példa bizonyítja, hogy meg lehet zabolázni a legvadabb, legszeszélyesebb folyamokat, hegyi patakokat is. A nemzetgazdaság arányos fejlesztésének törvényén alapuló tervszerű és átfogó szocialista építésnek szerves és elengedhetetlen tartozéka kell hogy legyen a korszerű árvízvédelem, folyószabályozás. Az árvíz nem azonos a földrengéssel, tájfunnal, tornádóval, hurrikánnal, jégesővel, amelyek ellen — mai tudásunk szerint — tehetetlenek vagyunk, hiszen a vízgazdálkodás terén az ókori folyami kultúrák óta gazdag tapasztalatra tett szert az emberiség.

Az 1970-es árvíz nyomán pártunk Központi Bizottsága határozatban jelölte meg az ármentesítő föladatokat. Sokat tettünk azóta, de nem eleget. Ebből kiindulva a párt vezetősége újabb határozatban írta elő — a friss tapasztalatok nyomán — a halaszthatatlan tennivalókat.

Eme határozatnak mindenképpen érvényt kell szerezni. Ilyen méretű országos csapásnak nem szabad megismétlődnie.

KORUNK

**Paulovics László:
Fekete Nap**